

დროშა

გამოდის ყოველ-ღამე ორშაბათს ბარდა.

ფასი განცხადებისა: სტრიქონზე რვა კაპ; განცხადება მიიღება ქართულს, რუსულს და სხვა ენებზე. თუ საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია გაასწორებს და შეამოწმებს დასაბეჭდად გამოგზავნილ წერილებს დაუბეჭდავად წერილებს რედაქცია ვერ დაუბრუნებს ავტორს. ცალკე ნომერი «დროშისა» ღირს 5 კაპეიკი.

„დროშის“ რედაქცია — სიმონსონოვის ქუჩაზე, ნაზაროვის სახლში, 1-ლი კლასიკური გიმნაზიის უკან. ხელის მოწერა მიიღება თბილისში, რედაქციაშივე; ქუთაისში, ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში, გარეშე მსგავსი სახეების ადრესი: ВЪ ТИФЛИСѢ, ВЪ РЕДАКЦІЮ „ДРОШЫ“. ფასი: წლით 9 მ., 11 თვით 8 მ., 50 გ.; 10 თვით — 8 მ.; 9 თვით — 7 მ. 50 გ.; 8 თვით — 7 მ.; 7 თვით — 6 მ.; 6 თვით — 5 მ.; 5 თვით — 4 მ. 50 გ.; 4 თვით — 4 მ.; 3 თვ. — 3 მ.; 2 თვ. — 2 მ.; 1 თ. — 1 მ.

დაიბეჭდა და იხილავიან

თბილისის და ქუთაისის ყველა წიგნის მაღაზიებში

ქადაგებანი

ივანეთის ანისკოპოსის ბაბრიელისა,

თქმულნი 1860—76 წლებში, ტომი პირველი, გამოცემა მესამე, ფასი მანათ-ნასეკარნი

თბილისიდან ამ წიგნის დაბეჭდვა შეიძლება ასე: ВЪ ТИФЛИСѢ, ВЪ ЗАКАВКАЗСКУЮ КНИЖНУЮ ТОРГОВЛЮ ЗАХ. ПЕТР. ГРИКУРОВА. ქუთაისიდან — იმერეთის ეპისკოპოსის კანცელარიიდან. (10—2)

გამოვიდა ცალკე წიგნად სამხარისო სიყვარული მოთხრობა აკაკი წერეთლისა („დროშის“ რედაქციის გამოცემა) ფასი 30 კაპ.

ვინც ოცნებას უკლებს მუცელს აყვადს კრთამსად, 10/0 დაეომობა.)

წიგნი ისე იღება თბილისში გრიგოლ-როგოს წიგნის მაღაზიაში, შსკვდოვის სააგენტოში და ჩარკიანის მაღაზიაში. ქუთაისში ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში. სხვა ქალაქებშიც მალე გაიგზავნება. პრებუალ ყოველ შემთხვევაში ავრთვე „დროშისა“ რედაქციაშია. (10—5)

საუშია, თუ არა საზრანგეთში ბაჩანილი ხოლმად?

თბილისი, ივნისის 24-ს.

სრულდება თითქო წინასწარმეტყველება იმ ექიმთა და მეცნიერთა, რომელნიც მარშანდელ მგვიტის ხოლმე რას მოსაზრებლად არა სთვლიდენ და

ირწმუნებოდენ, რომ ეს ჭირი მხოლოდ დაიხამირებს, და გაზაფხულზე მერობაშიაც გადავა...

თუმცა ეს წინასწარმეტყველება სრულად არ გამართლდა, თუმცა გაზაფხულში მშვიდობიანად ჩაიარა, მაგრამ ივნისის 2-ს მოხდა პირველი-

«დროშის» ტელტონი ივნისის 24-ს

სამზღვარი ლიტერატურული ბრძოლისა და ერთი გაბალითი ჩაენის მფარლობიდა

ბ. ლ—ის ამოღების სკეჯის გამო, („დროშა“ № 12).

Клевета, какъ Янусъ, два лица имѣеть, Взглядами льстеца мишурной истинною обманеть И люди вѣрять иногда лжецу, лишонному стыда. Байронъ.

მინც ჩვენს დრო-გამოშვებით მწერლობას ცოტად მაინც თვალ-ყურს ადევნებს, ის, უეცველია ერთს სამწუხარო მოვლენას შენიშნავდა. ეს მოვლენა ისე ხშირად ხდება, ისე მუდმივ იმეორება, რომ, თუ მას, ასე თუ ისე, მალე ბოლო არ მოელო, შეიძლება, ახლო მომავალში ლიტერატურულ ჩვეულებად გადაიქცეს და შემდეგში კანონადაც დაარსდეს. მე ვამბობ აქ

იმ აღვირ-ამებულს ცილის-წამებანედ, რომელიც ხშირად ამკობს გავითის ფურცლებს, იმ პიჭადობაზე, პიროვნულ ანგარიშზე, რომლითაც ასე მკირდება წმინდა ასარეზი მწერლობისა და ემსგავსება სალაყბო მოედანს. ძილევ ამიტომ იშვიათად შეხვდებით ჩვენს მწერლობაში პირუთენელს, გულ-წრფელს სჯას, პრინციპიალურს ბრძოლას, რომელიც გამოწვეულია ლიტერატურული რწმენით, ლოგიკური და ფილოსოფიური მოსაზრებით. ჯერ უმრავლესობამ არც კი იცის — რა არის ლიტერატურული ბრძოლა, რომელს კანონს ექვემდებარება იგი, რა აქვს მას საგნად... და თუ გნებავთ ყოველივე ამის შეტყობა, წინააღმდეგ ხელი უნდა აიღოთ მშობლიურს მწერლობაზედ — აქ მაგალითებს ვერ იპოვით, ვერ მოსძებნით. მართის მხრით, მშობლიურ სალიტერატურო ასარეზზედაც ხანდისხან შეხვდებით ვითომ და ბრძოლას, კრი-

შემთხვევა ხოლმე სიკვდილისა. საფრანგეთის ქალაქს ტულონში და მასუკან თითქმის ყოველ-ღამე ტელეგრაფს მოაქვს ამბავი, რომ ტულონში ხეთი სული კაცი მოკვდა, მარსელში ოთხი სულიო და სხვ. ახლა მთელს მერობას ყურადღება იმაზედა აქვს მიქცეული, გამართლდება მეორე წინასწარმეტყველებაც, თუ არა, ე. ი. ახლად გაჩენილი ხოლმე საშიშს ხასიათს მიიღებს და ყველგან მოედება, თუ მარტო რამდენსამე მსხვერპლს იკმარებსო.

ჩვენსა სასამოვნოდ, ჯერ-ჯერობით არ ეტყობა, რომ ამ მეორე საზარელს წინასწარმეტყველებას რაიმე საფუძველი ჰქონდეს. ის ხოლმე, რომელსაც აზიურ ხოლმე ჰქვინ და რომელსაც ისეთი საზარელი კვალი დაუტოვებია ჩვენში რომ წელთა-აღრიცხვაც კი იქილამ მოჰკავთ ბოგიერთებს, ჯერ არსადა სჩანს ჩვეულებრივ. რამწამს ეს სენი გაჩნდება ხოლმე, უეცრად მოედება ხალხსა მაგრამ, რაკი წრეგანდელს ხოლმე რას ასეთი მძინვარება არ გამოუჩენია, ყველას იმედი აქვს, რომ საკმე მშვიდობიანად ჩაივლის და ხოლმე თავისებურ ძალას არ გამოიჩენს. მართლაც, თითქმის სამი კვირაა, რაც მერობაში ეს ჭირი გაჩნდა და მხოლოდ რამდენიმე კაცი შეიწირა. ამის გამო, ექიმები და მეცნიერები ამტკიცებენ, რომ ეს ხოლმე საზარელი ხოლმეა, ესე იგი ერთ ალბას დაბუდებული და გადამდებ ავადმყოფობად არ უნდა ჩაითვალოსო.

თუმცა ამ იმედებს ხალხი ძალიან დაუმშვიდებია, მაგრამ მაინც «სიფთხილეს თავი არა სტკივა» და სიუტიკულ სჯას, მაგრამ აბა დააკვირდით ამ ბრძოლას, თუ პირადობის და კორიკანაობის მეტი სხვა რამე შეგზრჩეთ ხელში. ეს სამწუხარო მოვლენა აშკარად ლალადებს ჩვენს ლიტერატურულ განუფითარებლობას, ხმა მალდა გვაუწყებს ლიტერატურული ზრდილობის ანბანის უცოდინრობას... სამწუხარო კიდევ ის არის, რომ ჩვენს მწერლობამ დიდი ხანი არ არის, რაც ფეხი აიდგა, აკენილამ ასდგა. და ნორჩს, გაუწვრთნენ არსებზე ხომ უფრო მკაცრად მოქმედობს ცუდი ზნე-ჩვეულება, ვიდრე გაწვრთნილზე და დავაქვაცებულზედ... ამიტომ დიდად საჭიროა ეხლავე იზრუნონ, რომ ჩვენშიც დაარსდეს «ლიტერატურული ზრდილობა», ლიტერატურული ბრძოლის ჩვეულება და კანონი, რომელიც აღვიარებულია სხვა ხალხთა მწერლობაში...

მაგრამ ჩვენი წინადადება ბევრ ვაჟბატონს ღიმილს მოჰგვირის პირზე...

თბილისთვის ყველგან კარანტინებსა მართავენ, ქალაქებს ასუფთავებენ, რომ ამ ჭირმა ფეხი ამოიკეთოსო. მინ იცის, იქნება, ეს ხოლმე რა მართლად საზარელი იყოს, მაგრამ თუ თავისთვის ნაყოფიერი ნადაგი იპოვა, თუ რომელსამე უსუფთაო საბუდარში ჩაიბუდა, შემდეგში იქნება აზიურ ხოლმე რადაც გადაიქცეს, რაიველსაც შიშის ზარით იგონებენ მოსწრებულნი პირნი.

მხლანდელ დროში, როდესაც რკინის-გზები სალტებსავეთ შემოერთებენ მთელს დედა-მიწას, გადამდების ავადმყოფობის გადატანა ძალიან გაადვილებულია და ყოველს უსუფთაობით განთქმულს ქალაქს, რაც უნდა მივარდნილი იყოს იგი, არ აწყენს თავის ბედ-იღბალზედ ზრუნვა და სუფთად მიგებება იმისთანა მტერთან, რომელსაც მხოლოდ უწმინდურობა და უსუფთაობა ასაზრდოებს.

შინაური ქრონიკა.

== ბაზ. „ძვეკაში“ დაბეჭდილია საკმაოდ ვრცელი წერილი ბ. ი. წინამძღვრიშვილის მიერ გამართულს სამეურნეო სკოლაზედ საგურამოში, სოფ. წინამძღვრიანთ კარში. წერილი წარმოადგენს მარტივად და მდებრივ კილოთი მოთხრობილს შთაბეჭდილებათა, რომელნიც სკოლასა და სკოლაში მოსწავლეებს მოუხდენია დამწერზე ბ. შ. ნათიშვილზე. ეს ნათიშვილი მასწავლებლად იყო ზორის საოსტატო სემინარიაში და, მამასადამე, მის აზრს სკოლაზე სხვათა ზორის მნიშვნელობა აქვს, როგორც აზრს

რად? — მადა, რომ ამ გვარ მწერლებს ლანძღვა-თრევისა, ცილის-წამებისა და კორიკანაობის მეტი არა მოეთხოვებათ-რა გონების სალაროში, ხელილამ სხვა რამე არა გამოუვით-რა. და აბა როგორ მოსთხოვთ ამ ქმნილებათ ზრდილობას, ბრძოლის კანონს, ჩვეულებას? სამხედრო ტაქტიკაშიც კი არსებობს კანონი და ამათ კი კანონისა არა იციან-რა და არც უნდათ, რომ იცოდნენ!...

იქნება სხვა მწერლობილამ მაგალითებზე მიგვითითონ. ძარგი და პატიოსანი, მაგრამ სხვაგანაც პიჭადობა, პიროვნული ანგარიში მწერლობაში შეურაცხყოფილია, საზიზღარ მოვლენად არის აღვიარებული. ბარდა ამისა, იქ იმ პრესას, რომელიც კორიკანაობს, გვერდით უდგია პირუთენელი, განვითარებული კრიტიკა, მთელი გუნდი შესანიშნავ მოღვაწეთა, რომელნიც მკვიდრად აღვიან პატიოსან გზას, საპატიოსნოდ მიღებული იარა-

მცოდნე კაცისა; წერილი ისეთი გრძობით არის გამოხარი, ისეთის სიამოვნებით ავსებს კაცს, რომ ჩვენ არ შეგვიძლიან ზოგიერთი ალაგი მანც არ მოვიყვანოთ ამ წერილიდამ და არ გავაჯნოთ ჩვენს მკითხველებსაც:

... «რადგანაც ჯერ ახალი სასკოლო სახლი თუმცა გაკეთებულა, მაგრამ ჯერ დასრულებული და დამთავრებული არ არის, სამეურნეო სკოლა დროებით დამფუძნებლის სახელშია მოთავსებული. წინა მხარეზე ეხლანდელს სკოლის შენობას ამკობს გამოკიდული უბრალო ზედწარწერა რუსულსა და ქართულს ენაზე: „სამეურნეო სკოლა“. დროებითი სკოლა ბაღში იმყოფება. ბაღში რომ შედიხართ, გაკვირვებთ არა ჩვეულებრივი სისუფთავე, ხოლო ყვავილები, ვარდები სხვა-და-სხვა ფერისა და ღირსებისა უნებლიედ გიმეგობრებენ შესვლისათნავე. ბაღიდან ლამაზი ბალკონით შედიხართ დარბაზში; იქ არის სკოლის ავლა-დიდება: სასწავლო ნივთები და წიგნები, რომელთა სიმდიდრით სკოლა ვერ დაიკვეხება. ძეგლებზედ ჩამოკიდებულია: ხემწიფე იმპერატორის სურათი, სურათები თვალ-სახელი სწავლისათვის, „დრონი წელიწადისა“ დ. დ. სემენოვისა, საათი—აი ეს არის სულ სასარგებლო სამკაული კედლებისა, მაგრამ ჩვენ მივიტანეთ კიდევ ობილისი-დამ პატარა რელიეფური რუკანი ქვეყნის ხუთის ნაწილისა, შეწირული სკოლისათვის ეტერინარის ბოლოტოვის მიერ. ეს რუკანი მაშინვე კედელზედ იქმნენ გაკრულნი. სკოლის შუაში აგრეთვე ცოტა წიგნებია, როგორც ოსტატთათვის, ისე შეგირდებისათვისაც. მაგრამ თუ მიიღებთ მხედველობაში, რომ ამ სკოლისთვის შრომობს და ხარჯს ეწევა მხოლოდ ერთი კაცი—**ი. ი. წინამძღვრიშვილი**, ამისათვისაც დიდად მადლობელი გახლდებით. მხლა საქირთა შეგლა ამ სკო-

ლისათვის, ვიდრე იგი ჯერ მტკიცედ არ დამყარებულა. შოველივე შეწირულება ვანძი იქნება მისთვის და ყოველსავე დიდის მადლობით მიიღებს: სკოლა ღარიბია და ერთი რომ ეწეოდეს ხარჯს, როგორც ვნებავთ—ძალიან ძნელია და საგრძობელი. **ი. ი. წინამძღვრიშვილი** ჯამაგირს აძლევს ზედამხედველს (იგივეა მასწავლებლადაც), სამღეთო წერილის მასწავლებელს, მეურნეს და მოსამსახურეს. ჭკრმას ჯერ არავითარი სარგებლობა არ მოაქვს. აქ უნდა შევნიშნოთ, რომ სოფ. წინამძღვრიანთ-კარი შუა-ადგილას არის და გარშემო სხვა სოფლები ახვევია. სკოლას აქვს საკუთრებად 100 დღის მიწა მშენებლის საშენებლის მუხის ტყითა და ჯერის წყლითურთ. ეს მიწა დამფუძნებელსავე შეუწირავს სკოლისათვის საუკუნოდ სახმარებლად. **ბ. ნათიშვილი** მოგვითხრობს შემდეგ სამეურნეო იარაღებზედ, ნივთებზედ, სხვა-და-სხვა საგნების მოდლებზედ, გუთნებზედ თივით გატენილ ფრინველებზედ და ყოველსავე იმაზედ, რაც მას იქ თვალთ უნახავს და რაც სკოლას სამეურნეო სკოლის ხასიათს აძლევს. შემდეგ ავტორი გადადის სწავლებაზედ და მოგვითხრობს, რაც მან კლასში ნახა:

«... შევედით კლასში. სტუმრის შესვლის დროს, ბავშვები დგებიან, თავს გიკრავენ და მერე მასწავლებლის ჩვენებით სხდებიან. ბასაკვეთი თვალ-სახედ სწავლას შეეხებოდა. მოსწავლენი სწორედ და მკვირცხლ პასუხს აძლევდნ მასწავლებელს, გამოცანის გამოცნობის მოსაზრებაში შედიან, სწორედ განმარტავენ. სწავლის მკვირცხით შეწყვეტის დროს იმდერეს სასიამოვნო სიმღერა: ალზენის ლექსი და მერე დაიწყო კითხვა განმარტებით «დედა-ენიდან... მანმარტეს ლექსი: «ქალის სიზმარი» მასწავლებლის შემწეობით—ისე, რომ ერთი სიტყვაც არ დარჩენილა გაუგებარი

ბავშვების მიერ. მართი სიტყვით, გაკვეთილი იყო ნამდვილ წესზე და მეტოდურად წარმოებული. თუ მოვიგონებთ, რომ სწავლა სკოლაში მხოლოდ რამდენიმე თვის წინად დაიწყო, რომ სკოლაში შევიდნ სრულიად უცოდინარნი წერისა და კითხვისა, რომელთაც თავიანთი სახელი და გვარი არც კი იცოდენ, უნდა ვსთქვათ, რომ ძალიან ბევრი მოუსწვრიათ ბავშვებს. მტყობა, რომ მასწავლებლებს ბევრი უმუშევანიათ».

ავტორი შემდეგ არითმეტიკის გაკვეთილს აქცევს ყურადღებას და იქაც იმავე სასიამოვნო მოვლენას ჰხედავს; ბავშვები თამამად და სწორედ აღრიცხვენ რიცხვებს ზებირად და წერით, აკეთებენ გამოსაცნობ ფორმულებს და სხვ. და სხვ.

«დიდის სიამოვნებით ვილაპარაკებ ვრცლად—განავტობს ავტორი წერილისა—მებალობის გაკვეთილზედ. თუმცა მეექვსე გაკვეთილი იყო ეს გაკვეთილი, მაგრამ ბავშვები იმავე ხალისით და სიმკვირცხლით იძლეოდენ პასუხს მასწავლებლის კითხვებზედ. ლაპარაკი ბოსტანზე იყო გამართული. როგორ იქმნას დაკული ბოსტანი ქარისაგან? როგორი მიწა ვარგა ბოსტნისათვის? რად და რა გვარი ნიადაგი შეგვხვდება ხოლომე საზოგადოდ? რა განსაკუთრებული თვისებანი აქვს თვითოვეულის გვარის ნიადაგს? რისთვის არის საჭირო განაყოფიერება ანუ გაპატივება? რამდენი გვარია პატივი? რომელი განაყოფიერებელი მასალაა გრილი, თბილი და მხურვალე? როგორ უნდა იქმნას განაყოფიერებული თიხისაგან შემდგარა ნიადაგი» და სხვ.

«... რომ უყურებ ამ საწყალო (ზოგი მათგანი ფეხშიშველანი იყვნენ), მაგრამ მიმზიდველ და ქკიან გლეხის შვილთ, უნებლიედ ხარობ მათ წარმატებისათვის და გულით და სულით გასურს უფრო მეტი წარმატება».

„ნახევარ საათის შესვენების შემდეგ, ყველანი წავედით ბოსტანში.

ლით იბრძვიან ბრძოლის ველზედ. ამისათვის პირადობას იქ გავლენა არა აქვს საზოგადოების ზნე-ჩვეულებათზე. ხშირად იქ ჰიზადება მარტო თავის გარეგანის ფორმით არის პირადობა და რომ კარგად დააკვირდეთ, იგი თავის შინაარსით წარმოადგენს პარტიულ ბრძოლას... და ამ ბრძოლას ხომ საგნად აქვს რომელიმე პრინციპი, იდეა. ჩვენში კი სულ სხვას ვხედავთ. აქ პირადობა მთლად კერძო ცხოვრებაში ეხიბება და ისეთ ჭაქტებს იღებს იქიდან, რომელთაც არა რაიმე საზოგადო მნიშვნელობა არა აქვთ, არა რაიმე კავშირი მწერლობის დანიშნულებასთან. მეტია იმის თქმაც, რომ ჩვენში პირადობას საგნად არა აქვს რომელიმე პრინციპის, დედა-აზრის დაცვა, განხორციელება. ძიდეც ამიტომ ჩვენში პირადობას თან მოსდევს დაბახანური ვარჯიშობა და წინ მიუძღვის მარტო ცარიელი ჭორიკანობა...

მკითხველი ნუ იფიქრებს, ვითომ ჩვენ ვქადაგებთ კერძო ცხოვრებაზე

მსჯელობის განდევნას მწერლობიდან. სრულიადაც არა. როგორც ყოველივე კაცის, ისე საზოგადოებრივი მოღვაწე პირის კეჭმა ცხვარებაში მოიპოვებინა ისეთი ჭაქტები, რომელნიც საზოგადოებას შეეხებიან, საზოგადოებრივი მნიშვნელობისანი არიან. მწერალმა უნდა იცოდეს, რომელი ჭაქტი შეეხება საზოგადოებას და რომელი არა. ამისთვის ჩვენ შეცდომად მიგვაჩნია როიე-კოლარის ფორმულა: «La vie privée doit être murée» (კერძო ცხოვრება კაცისა კედელ-შემოვლებული უნდა იყოს), რომელიც მეტად ვრცელი და ფართოა და პიროვნობის შეუხებლობას დიდს სარბიელს უფარვლავს. არა, თუ კერძო ცხოვრებაში ხდება ისეთი რამე, რომელიც საზოგადოებას ავნებს, მაშინ მწერლობას სრული უფლება აქვს ხმა ამოიღოს, სდევნოს ბოროტ-მოქმედება, დაიცვას კეთილი. მხოლოდ ამ გზით შეიძლება ცხოვრების კეთილ-წესიერად განწყობა (და ეს ხომ სასურველი საგანია მწერ-

ლობისა), მხოლოდ მაშინ იქნება კანონიერად გამოჯნული სამფლობელო ჰიზარება და საზოგადოების შორის. თით პოლიტიკური აზრის ისტორია, უკანასკნელი სიტყვა სოციალური მენიერებისა იმას ამბობს, რომ ცხოვრება მაშინ არის კარგად მოწყობილი, როცა პიროვნება და საზოგადოება ჰარმონიულად არიან მოთავსებულნი ერთი ერთმანეთთან. და თუ პიროვნებას უფრო ფართო სარბიელი აქვს, ვიდრე საზოგადოებას, ან საზოგადოებას შედარებით დიდი უფლება აქვს მინიჭებული, მაშინ ხომ ანორმალური მოვლენა იქნება. მაშ სად უნდა თავდებოდეს სამძღვარი ლიტერატურული ბრძოლისა, როდესაც ამ უკანასკნელს საგნად კერძო ცხოვრება აქვს?—იქ, სადაც საზოგადოების ინტერესს არა შეეხება-რა, სადაც ასეთს თუ ისეთს მოვლენას მნიშვნელობა აქვს მარტო ცალკე პირისთვის. მინც არღვევს ამ კანონს, ის ლალატობს ლიტერატურულს წმინდა დანიშნულებას. ეს ლალატი ხომ უფრო მანებე-

მოსწავლენი თეთრეს წინააღმდეგობით ფესტამლებით მღვინდ—და! მხოლოდ მიაქვს თან, ზოგს თოხი და რკინის ნიჩაბი თავის კვლების გასაკეთებლად და ყველა 22 მოსწავლე ერთობა საქმათ. მუშაობდენ ყველანი ძალ-დატანებით კი არა—სიამოვნებით და დიდის ხალისითა“. ბაღშია გადასარგველი ხეხილები და ესრედ-წოდებულ სკოლა ხეთათვის, რომელშიაც ბავშვები სწავლობენ ხის მკნობას სხვა-და-სხვა წესით. ბაღში მუშაობის შემდეგ ბავშვები სიმღერით დაბრუნდენ სკოლაში, სადაც მის დამაარსებელს უბრალო სადილი ჰქონდა დამზადებული მუშა ბავშვებისათვის. ძვირ-უქმით ბავშვები ეკლესიაში დაჰყავს მასწავლებელს და იქ მთელ წირვის გალობას გალობენ.

აქ უნდა გამეთავებინა ჩემი შენიშვნა,—ამბობს ბოლოს ავტორი,—მაგრამ ერთი უკანასკნელი სიტყვა კიდევ მაქვს მკითხველთან სათქმელიო.

„ზამოვეთხოვე მასწავლებლებს, ვისურვე მათთვის ყოველივე წარმატება და სადილს უკან გამოვემგზავრე ობილისისკენ, მაგრამ ის გარემოება, რომ სკოლა ღარიბია, არ გამოსულა ჩემი გონებიდან. როგორც ვნებავდეთ, მაგრამ შესაცოდარნი არიან ეს ღარიბი ბავშვები; ამიტომ ან ჩვენს მკირე ძმათა სახელით მოგმართავთ ყველა სასწავლებელთა ზედამხედველთ, გუბერნიებისა და მაზრების უფროსთ, სულიერ მამათა, სამხედრო და საერო პირთა, თავადთა, აზნაურთა, ლიტერატორთა და მხატვართა, ვაჭართა და მოქალაქეთა, გლეხთა და ერთის სიტყვით ყოველთა და ყოველსავე: უშველეთ ამ ღარიბ სკოლას, ვისაც რითი შეგიძლიანთ; შეიცოდეთ ეს ღარიბნი და სწავლის მწყურვალნი ბავშვნი; მიაქციეთ თქვენი თვალი ამ მიყრუებულ კუთხისაკენ და ნუ დაზოგავთ მკირე წელილს, რამეთუ «რასაცა

ლია საზოგადოების ზნეობისათვის, როდესაც პიროვნების უსწორ-მასწორად თრევას და შეურაცხყოფას ზედერთვის ასეთი არა-საქმებარი თვისება, როგორც პირადობაა. ძიდეც არაფერი, როდესაც ამ თვისებისა არის მაღალი კუთის და ზნეობის მწერალი—მაშინ პიროვნება ცოტათი მანც დაკულია ცუდ-უბრალოდ კილეისაგან, მაგრამ, როდესაც პირადობას ემსახურება ისეთი მწერალი, რომელიც ჰეინეს სიტყვებისა არ იყვის, მარტო იმით არის შესანიშნავი, რომ არაფრით შესანიშნავი არ არის, მაშინ სურათი იცვლება—ცარიელი ლიტერატურული ბაზიბუზუყობა გრჩებათ ხელში, სხვა არაფერი.

ეს ლიტერატურული ბაზიბუზუყობა, გამოწვეული პირადობით, ისეთს ხშირს მოვლენას შეადგენს ჩვენს მწერლობაში, რომ ჩვენ შეგვიძლია მრავალი მაგალითი დაგვესახელებინა, მაგრამ მარტო ერთს წარვუდგენთ მკითხველს. ჩვენ ვამბობთ იმ ჭელტონზე,

გასცემ შენია და რაც არა—დაკარგულია.

== მორიდამ გეწერენ, რომ იქ იენისის შიშის დანიშნულია საზოგადო ყრილობა იქაურ დამხრველ ამხანაგობის წევრთა. ძრება ცხარე იქნებაო, გეწერს კორესპონდენტი, რადგან დეპოს მმართველებს ემდურება ერთი ნაწილი წევრთა, თუმცა კი მათ არაფერი სასაყვედურო არა მოუქმედებიათრა და სრულის სიმართლით მიჰყავდათ საქმეო. მთხოვთ მოხადენ ბლომად წევრნი ყრილობაზედ და იქ დაამტკიცონ საბუთებით მმართველობის წევრთ მრუდვ მოქმედებანიო, თუკი რამ შეუნიშნავთ საქმეთ-წარმოებაშიო.

== სოფ. ღიღი-ჯინაიშიდან გეწერენ ერთს სამწუხარო ამბავს: იენისის 15 იქ თავი დაუხვრჩია წყალში ერთს თოხხმეტი წლის ქალს. აი საქმე როგორ ყოფილა: ბასილ მ—ძეს ჰყოლია მეორე ცოლი და პირველი ცოლის ხელში თოხხმეტი წლის ქალი. თუმცე გერსა და დედინაცვალს ძლიერ უკმაყოფილება მოსდიოდათ. იენისის 15 დედინაცვალს ძრიელ ეცემა გერისათვის და ქმრისათვის ეთქვა, რომ ამ შენმა შეიღმა ძრიელ შემაწუნა და ან მოჰკალი და ან მოუხვრენ რამე თორემ მე თვითონ ავუტეხ რასმეო. ქმარი ორიგვს გაჯავრებოდა იმ ღამეს. მეორე დილას, როდესაც საქმევე წასულიყო, დაეხრებინა, რომ საღამოზე სახლში აღარ დამხედეთო. საბრალო ქალს შეშინებოდა და გადაეწვიეტა თავის დახრჩობა. ბამოსულა სახლიდგან და თურმე ტირილით მიდიოდა მდ. მუბის წყლისკენ. მუშები შეხედენ მტირალს, მაგრამ რას მიხედებოდენ, თუ რა ვარამი უტრიალებდა ქალს გულში. როცა წყალში გადავარდა, გადაცვიდენ მუშებიც ამოსაყვანად. ამოიყვანეს კიდევ, მაგრამ

რომელსაც „მოღვაწის ხვედრი“ ეწოდება. მარეშე მკითხველი სრულებითაც ვერ მიხედება, რომ ავტორი ხელმძღვანელობს პიროვნული ანგარიშით—ისე ოსტატურად არის დაწერილი ჭელტონი. შჯრო ცუდი. მართლაც რომ საზინდარია, როდესაც ფარულად ტალახს გესვრიან კუთხიდან და სირაქლემასავეთ თავს მალავენ მიწაში. სხვა არა იყოსრა, მამაცობას მაინც იჩენენ, როცა პირდაპირ ასახელებენ კალმის მსხვერპლს. სიანს, ერთგვარი ოსტატობის სკოლაში არის გაწვრთნილი ბატ. ჭელტონისტი... რას მოგვითხრობს იგი? სოფლის მასწავლებლის ისიდორე შიჭინაძის უპატრონოდ გადაცვალებას და დასაფლავებას. ეს უბედურება მოხდა ბორში, იმ სამაზრო ქალაქში, რომელიც, აკაკის ლექსისა არ იყოს, ქართლის მეთაურია, რომელსაც საქმოდ მოვბოვება ყოველად პატროსანი და კეთილ-შობილი განათლებული ახალ-გაზღობა. ჭელტონის სიტყვით, არც ერთი განათ-

რამ სრულებით დამხრალი. სასტიკი მამა დატიროდა თვის მსხვერპლს და უარესად სასტიკი და ბარბაროსი დედინაცვალი კი ისევე ულომობელი დარჩა და ერთი ცრემლიც არ გადმოუვლია—ამბობს კორესპონდენტი, — და უმატებს რომ ახალგაზდა ქალი ძალიან მშვიდი და კეთილის ხასიათისა იყო და ამასთან ძალიან კარგი და ღამაში სახისაცაო.

საქმეების

(„ჩველიყოთის სასტატოსი“)

იენისის 22-ს

პეტარაშკი. „ნოვოე ვრემია“ გვაუწყებს, რომ ჰფიქრობენ გახანოვის კომისიაში მოიწვიონ: გუბერნატორები: პერმისა, კიევისა და ვორონეჟისა, გუბერნიების თავად-აზნაურთა წინამძღოლნი: პენზისა ტამბოვისა, სვკოვისა, მაზრის წინამძღოლნი: ელეციისა, სუდოგოდისა, ბანჰუტისა; გუბერნიების საერო გამგეობათა თავმჯდომარენი: პეტერბურგისა, მოსკოვისა, რიაზანისა, მაზრების გამგეობათა თავმჯდომარენი: ალატირისა, ბეჟმისა და ოსტერიისა

„განონთა კრებულში“ დაბეჭდილია უმაღლესად დამტკიცებული აზრი სახელმწიფო რჩევისა შესახებ იმისა, რომ გაძლიერებული იქნას ზედა-მხედველობა ადმოსავლეთ ციბირის სასწავლებლებზე. დადგენილია: დაწესდეს სახალხო სასწავლებელთა დირექტორის თანამდებობა ირკუტსკის გუბერნიაში, ამგვარივე თანამდებობად გადაკეთდეს ზაბაიკის მაზრის სახალხო სასწავლებელთა ინსპექტორის თანამდებობა, დაწესდეს სახალხო სასწავ-

ლებული ქართველი არ დასწრებია დასაფლავებზედ. ძიდევ ამიტომ ჭელტონისტი რუსის ს—ვის პირით უსაყვედურებს ახალ-გაზღობას: „მე მაკვირვებს (რადა, როდესაც არავის შეატყობინეთ?) მხოლოდ ჩენი განათლებული ახალ-გაზღობის საქციელი, ეს განუწომელი გულ-გრეილობა თავის მოძმისადმი (იქნება, ხანდისხან გულ-მხურვალეობაც გაკვირვებდეთ). აბა დაფიქრდით და მოიგონეთ ამის უბედურობის წამსა... მთელი ჭელტონი ოსტატურად მორწყულია ნაძალადევი ცრემლით, ყველა სტრიქონიდან ამოსმის სულის კნესა და გულის წუხილი, მაგრამ, როდესაც ამ ფსიხოლოგიურ მოვლენას აკვირდებით, თქვენ უნებურად გაგონდებთ ერთი სულ დგმული, რომელსაც თბილისიდან მოსკოვის უწყებებშია ამოუყვია თავი და ამ ორგანოში, ვინ იცის რისათვის, კენესის და ჰგოდებს და ამასთანავე სდენის კიდევ ახალ-გაზღობას... ნაძალადევი და ნაქირავებ ცრემლს საბრალო კირის-უფლისათვის ისე დაუბ-

ლებელთა ინსპექტორის თანამდებობა ირკუტსკის, ბელოგოვის და ვერხნელესის ოლქებში; ენლანდელი ირკუტსკის მაზრის სასწავლებელი გაუქმდეს. იქვე დაბეჭდილია წესდება და შტატები მართმადიდებელ სასულიერო აკადემიათა; ამ წესდების და შტატების შესრულება უწმინდესმა სინოდმა მომავალი სამოსწავლო წლის დამდევიდან უნდა დაიწყოს.

ლონდონი. კონჭერენცია ხელახლად შეიკრიბება ორშაბათს, როდესაც დაბრუნდება ჰარიკიდან ვადინგტონი, რომელიც მიწვეულიყო იქ საფრანგეთის სამინისტროს აზრის შესატყობლად ეგვიპტის ვალების სარგებლის შემცირებაზე.

პარიში. დეპუტატთა პალატამ 414 ხმის უმეტესობით 113 ხმის წინააღმდეგ მიიღო პროექტი კონსტიტუციის გარდახილვისა.

გერმანიის დოქტორი კონი წავიდა გემინ ტულანში ეპიდემიის გამოსაკვლევადა.

იენისის 23-ს.

პეტარაშკი. აქაურმა საქალაქო საბჭომ გუბინდელ საგანგებო კრებაზედ გარდასწყვიტა განეხილნა მოხსენება ქალაქის საკრედიტო საზოგადოების საქმეებზედ.

პარიში. საგიგიენო კომიტეტმა გამოსთქვა, რომ ივლისის 17 სახალხო დღესასწაულის გადაღება ემჯობინებაო, რადგან დიდი ხალხი მოიურის ერთად თავს და ვაი თუ საშიში იყოსო.

პანგონში. ჩინეთის მოხსენებათა თანხმად, ფრანკურებს მოუთხოვნიათ, რომ ლანგსონი მიეცათ

ნელგობა თვალის ჩინი, რომ ის ვერც ერთს განათლებულს ქართველ ახალ-გაზღას ვერ ჰხედავს ქ. ბორში და სქოლასტიური სისულელით გამოსტერებული ფილოსოფოსისავით ეკითხება თავის თავს: «სად? მინ?» და როგორც სქოლასტებს სიტყვების რახა-რუხის მეთი არა ჩიხობდათ რა ხელში, სწორედ ასე მოსდის ბატ. ჭელტონისტსაც... ბამოდის, რომ ბორს მხოლოდ სამი განათლებული პირი ჰყოლია—ბატ. ს—ვი და მისი ლირსეულნი თანამოღვაწენი: ს—ოვი და ნ. ლ!... საქმალ არ არის თუ... მანა ასეთი შეწყობილი ტრიო არა კმარა ასეთი პატარა ქალაქისათვის, როგორც ბორია, მაგრამ საქმე ის არის, მკითხველო, რომ გორის ახალ-გაზღობას, გულ-წიფეას და გულ-კეთილ-შობისა სუფით და გულთმ კზინდება ითუდა ისკრიოტობა და ასეთი ხელობა, როგორც იეწუიტობაა. და გახსეს გასაკიცხია ვისკანმე? ჩვენ არა გესურს ბოლომდის მიუყვით განათლებულს მოძმეს. ხელის

მათთვის დაუყოვნებლივ უნდა გამოგონოს უაღრესად უხელოებისა გამო; ინსტუქციის უქონლობისა გამო; ფრანკურებმა სამი დღე ვადა მისცეს გარნიზონს და მერე იერიში მიიტანეს, მაგრამ უგუძსეული შეიქმნენ და დიდი ზარალიც მოუვიდათ, ამასთანავე ხუთი ფრანკურების ოფიცერი ტყვედ იქმნა შეპყრობილი.

დროების ფოსტა.

დ. ო—ს ა. წ—ძეს. ჩვენმა გაზეთმა დაგმტკიცათ, რომ საფუქვლიანს ნაწილს უოკვლეთას ალაგი ექნება და ჩვენი მიუფერებლობა სახდისხან უსაფუქვლესაც გვაბეჭდინებს სოფლე. თუ შეტის-შეტი გძქელი არ იქნება თქვენი მასუხი და მხოლოდ კერძო პირთა შესახება, — გამოგვაგზავნეთ და დაგებუდავთ

განცხადებანი

ბოგაზი! ბოგაზი! ბოგაზი!!!
ქაბრიკის ფასად იყიდება ინგლისის მალაზიაში, პრწრუნის ქარვისლაში. იქვე ისილება 30%-ით უფრო იაფად, ვიდრე სხვაგან საღმე; დასაყეცი სკამები, სტოლები და კრაოტები; კლიონკა, ჩულქები და წინდები; ბისკვიტები კაკო და შოკოლადი; პორტსიგარები, ბუმაჩიკები, ჩოთქები სხვა-და-სხვა გვარი; თოფები რევოლვერები და უნაგირები. ნიჩბები, ხაფანგები და ბარები ანუ წერაქვები; პირველ მოკრეფილი ჩაი და სხვა ამგვარი. (10—4)

რევა ცილის-წამების წუმვეში უსიამოვნო საქმეა და არც მკითხველს ესიამოვნება. მისთვის და რისთვის არის საჭირო მწერლობაში დასახელება ისეთი ქაქტისა, რომელსაც არაფერი საზოგადო მნიშვნელობა არა აქვს და არც ჭელტონის შინაარსს ეკრება, ეკუთვნის? სად ის. შიჭინაძის დასაფლავება, და სად ბამიბუტუყაშვილის, საცოდავი მწერის et tutti quanti-ს ცილის შეწამება, კიდევ? რა არის მიზეზი ამ გვარი სამწუხარო ლიტერატურული მოვლენისა? სად იწყება და სად თავდება სამძღვარი ლიტერატურული ბრძოლისა?—ჩვენ, მძღვლებისა გვარად, თუმცა კი მოკლელ, პასუხი წარმოვსთქვით ამ კითხვებზედ და ეს პასუხი არც უადგილო და უღრავო არის. ს—ფ—ი. გორი. იენისის 15.

